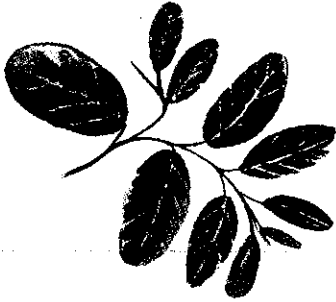

ศรีสุพรรณ

ระลึกถึงคุณเจียบ อัมพูนันทน์

โดย ศรีสุพรรณ

ม.ร.ว.ค.ร. พ.ศ. ๒๕๔๕

ด้วย คุณมหิตทิพ (เสื่อ) อัมพูนันทน์ อดีตนายกสมาคมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมัน ได้แจ้งมายังข้าพเจ้าว่า จะได้ร่วมกับพี่น้องจัดการปลงศพบิดามารดา คือ นายเจียบ อัมพูนันทน์ อดีตหัวหน้าพรรคเสรีอารยเมตไตรย และนางสุคนธ์ อัมพูนันทน์

คุณมหิตทิพ ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำระลึกถึง คุณเจียบ อัมพูนันทน์ ซึ่งคุณมหิตทิพจะได้นำไปลงพิมพ์ไว้ในหนังสือที่จะได้จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณเจียบฯ คือหนังสือ 'สังคมปรัชญาเบื้องต้น (ตอนที่ ๑) และ 'สังคมสามัคคี' จัดเสนอผู้อ่านเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๐๑ โดยนายเจียบ อัมพูนันทน์ อดีตหัวหน้าพรรคเสรีอารยเมตไตรย คุณเจียบเป็นผู้อำนวยการนิตยสาร 'สังคมสามัคคี' ซึ่งได้พิมพ์ฉบับปฐมฤกษ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๑ แล้วต่อมาอีกไม่กี่สัปดาห์ รัฐบาลเยอรมันได้จับตัวคุณเจียบฯ ไปคุมขังไว้ที่เรือนจำ 'เลียวชิต' 'ซังทิง' เป็นเวลากว่า ๕ ปี โดยไม่นำตัวขึ้นฟ้องต่อศาลยุติธรรม จนกระทั่งคุณเจียบฯ ถึงแก่กรรมที่โรงพยาบาลตำรวจ

ระหว่างเป็นผู้ต้องหา คุณมหิตทิพเห็นว่าแม้บทความบางเรื่องในนิตยสารนั้นได้พิมพ์เป็นครั้งแรกเป็นเวลากว่า ๑๖ ปีมาแล้วก็ตาม แต่ก็ยังทันสมัยและมีข้อเท็จจริงที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ฉะนั้นจึงสมควรจัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่คุณเจียบฯ โดยขออนุญาตลิขสิทธิ์หนังสือของข้าพเจ้าเรื่อง 'มนุษย์สังคมปรัชญาเบื้องต้น (ตอนที่ ๑)' ไปลงพิมพ์ไว้ด้วยพร้อมกับบทความอื่นๆ ซึ่งคุณเจียบเป็นผู้เขียนและนำเสนอ

ข้าพเจ้ารู้จักคุณเจียบฯ เป็นครั้งแรกโดยการแนะนำของ ร.ต.อ.เชื้อ สุวรรณศรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๗ ขณะนั้นคุณเจียบมียศเป็นนายร้อยตำรวจเอก เหตุที่ ร.ต.อ.เชื่อนำคุณเจียบมาพบข้าพเจ้านั้น ก็เนื่องจาก ร.ต.อ.เชื้อเป็นสมาชิก

ขบวนการเสรีไทย ซึ่งได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ ขบวนการนั้นหลายประการ ข้าพเจ้าได้ปรึกษากับ ร.ต.อ.เชื้อว่า จะมีนายตำรวจคนใดที่ไว้วางใจได้ เพื่อข้าพเจ้าจะได้ขอให้ พล.ต.อ.อดุลย์ อดุลย์เดชจรัส อธิบดีตำรวจสั่งย้ายไปเป็นผู้บังคับกองตำรวจ จ.ชุมพร เพื่อจัดตั้งราษฎรเป็นกองกำลังเสรีไทยในการต่อต้านบ้านทอนกำลังทหารญี่ปุ่นซึ่งยึดพื้นที่บริเวณจังหวัดนั้น อีกทั้งเพื่อร่วมกับหน่วยเสรีไทยซึ่งบางครั้งมีความจำเป็นต้องให้เครื่องบินทะเลของสัมพันธมิตรลงมาในอ่าวสยาม บริเวณชายฝั่ง จ.ชุมพร เพื่อขนส่งอาวุธให้เสรีไทยภายในประเทศและเพื่อรับส่งสมาชิกขบวนการเสรีไทย ร.ต.อ.เชื้อรับไปพิจารณาแล้วแจ้งว่า ร.ต.อ.เฉียบ ขณะนั้นใช้นามสกุล 'ชัยรงค์' เป็นเพื่อนสนิทเพราะเคย ศึกษาวิชานายร้อยตำรวจจากกรมยุทธศึกษาทหารบกมาด้วยกันกับ ร.ต.อ.เชื้อฯ และได้ทราบมาแล้ว ร.ต.อ.เฉียบมีความยินดีและเต็มใจพร้อมสละชีพเพื่อชาติ ในการปฏิบัติการซึ่งขบวนการเสรีไทยมอบหมายให้ด้วยความระมัดระวังและรักษาเป็นความลับจนกว่าจะได้รับคำสั่งให้ลุกขึ้นต่อสู้กองทหารญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย ข้าพเจ้าจึงได้ขอให้ ร.ต.อ.เชื่อนำ ร.ต.อ.เฉียบ มาพบข้าพเจ้าเพื่อสอบถามความสมัครใจอีกครั้งหนึ่ง แล้วข้าพเจ้าได้ขอให้ พล.ต.อ.อดุลย์ฯ สั่งย้าย ร.ต.อ.เฉียบฯ จากกองตำรวจสันติบาลไปเป็นผู้บังคับกองตำรวจจังหวัดชุมพร การทำงานที่รับมอบหมายมี ๒ ส่วน คือ

(๑) ส่วนจัดตั้งกองกำลังต่อต้านญี่ปุ่น ในการนี้ให้ถือกองตำรวจเป็นกำลังหลัก ให้ร่วมมือกับฝ่ายปกครองท้องที่ปลุกระดมราษฎรให้เกิดจิตสำนึกที่จะต้องต่อสู้ญี่ปุ่นผู้รุกราน ให้ร่วม

มือกับพรรคิเรื่อนจำกัดเลือกนักโทษที่มีความประพฤติดีที่จะแก้ไขความผิดเดิมของตนให้เป็นพลเมืองดีต่อไปนั้น รับการฝึกฝนวิชาพลทหารเกียกกาย เพื่อว่าเมื่อถึงคราวต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยแล้ว กองตำรวจประจำการและตำรวจกองหนุนที่จะระดมเข้าประจำการจะได้ทำการรบแนวหน้า ส่วนนักโทษที่ประพฤติดีและได้รับการฝึกฝน เป็นพลทหารเกียกกายแล้ว จะได้รับการอภัยโทษเข้าทำหน้าที่เป็นพลาธิการให้แก่กองตำรวจ ส่วนราษฎรสามัญที่สมัครเข้าขบวนการเสรีไทยก็จะได้แยกออกเป็นหน่วยต่างๆ ทำการรบแบบพลพรรค

(๒) ส่วนต้อนรับเครื่องบินทะเล และรับส่งอาวุธและสมาชิกเสรีไทยนั้น ให้เตรียมเรือยนต์และเตรียมบ้านพักบนบกไว้

ร.ต.อ.เฉียบฯ ได้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายครบถ้วนเป็นอย่างดีทุกประการ หน่วยเสรีไทยชุมพรนี้ เป็นหน่วยหนึ่งซึ่งกองบัญชาการสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ได้กำหนดจะให้ทำการวินาศกรรมสะพาน และทางคมนาคม เพื่อป้องกันมิให้ทหารญี่ปุ่นเคลื่อนย้ายลงไปทางใต้ได้สะดวก ในกรณีสัมพันธมิตรยกพลขึ้นบกที่ชายฝั่งปักข์ได้ รัฐบาลญี่ปุ่นได้จําแนกต่อสัมพันธมิตรก่อนที่สัมพันธมิตรจะยกพลขึ้นที่ชายฝั่ง แต่กองทัพญี่ปุ่นบริเวณชุมพรและคอคอตกะยังไม่ยอมวางอาวุธ กองบัญชาการสัมพันธมิตรจึงส่งพันตรีแอนดรูทิลคริสต์กับคณะมาทางเครื่องบินทะเลลงที่บริเวณชายฝั่งชุมพร โดยการต้อนรับของหน่วยเสรีไทย ซึ่งมี ร.ต.อ.เฉียบฯ เป็นหัวหน้า เพื่อสัมพันธมิตรจัดการป้องกันความปลอดภัยของเชลยที่ญี่ปุ่นจับมาทำงาน

ต่อมา พันตรีแอนดรูทิลคริสต์ปลดจากประจำการ แล้วกลับเข้าทำงานทางการทูตอังกฤษต่อไปตามเดิม แล้วได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตประจำหลายประเทศ จนได้บรรดาศักดิ์เป็น *ท่านเซอร์* คือ Sir Andrew Gilchrist ผู้แต่งหนังสือ *Bangkok Top Secret (ความลับสุดยอดของบางกอก)*

เรื่องงานเสรีไทยบริเวณชุมพรนั้นได้มีข่าวกระเสี้ยนกระสาวยในระหว่างที่คุณเฉียบสฤษดิ์อยู่ในประเทศจีน คือ คุณเฉียบฯ เมื่อได้กลับมาประเทศไทย พ.ศ.๒๔๙๙ แล้วได้เขียนจดหมายแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่าได้มีบุคคลคนหนึ่งอ้างว่าเป็นผู้นำราษฎรชุมพรต่อสู้ทหารญี่ปุ่นระหว่างสงคราม คุณเฉียบฯ จึงถามข้าพเจ้าว่าความจริงเป็นอย่างไร และข้าพเจ้ามีโอกาสก็ขอให้ช่วยถามผู้นำจีนด้วย ข้าพเจ้าตอบว่า ข้าพเจ้าได้กล่าวสุนทรพจน์ไว้เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒แล้วว่า ขบวนการเสรีไทยถือเป็นคนไทยผู้รักชาติทุกคนมีส่วนรับใช้ชาติโดยตรงหรือโดยปริยายในการต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกราน สุนทรพจน์ของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า การที่ขบวนการทวงบุญคุณเอากับชาติ หากเราคนไทยชาติมีบุญคุณสูงสุดแก่เรา ฉะนั้นขบวนการเสรีไทยจึงมิได้อวดอ้างตนเองว่าเป็นผู้นำราษฎรไทยต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกราน

ข้าพเจ้าคิดว่าข่าวกระเสี้ยนกระสาวย ตามที่คุณเฉียบฯ แจ้งไปยังข้าพเจ้าจะหมดสิ้นไปแล้ว แต่เมื่อไม่นานมานี้ได้มีนักสังคมนิยมชาวยุโรปคนหนึ่งได้เข้าไปในประเทศไทย พบกับบุคคลหนึ่งที่แจ้งว่า คณะของเขาเป็นผู้นำราษฎรไทยทำการต่อต้านญี่ปุ่นระหว่างสงคราม และได้

แพร่คำอ้างเช่นนั้นให้ชนรุ่นหลังหลายคนเข้าใจตามนี้

ข้าพเจ้าจะไม่ข้องใจ ถ้าผู้อ้างเช่นนั้นได้ชี้แจงเป็นเอกสารชัดเจนในประเทศไทยแทนที่จะกล่าวทางปากเปล่า เพื่อให้คนไทยรู้ทั่วกันถึงการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ว่าคณะของตนได้นำราษฎรไทยในท้องที่ใดทำการต่อสู้ญี่ปุ่นในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพื่อชนรุ่นหลังในท้องที่นั้นๆ จะได้สอบถามบรรพบุรุษของตน ซึ่งทำการต่อสู้ญี่ปุ่นว่า ตนอยู่ภายใต้การนำของคณะนั้นหรือขบวนการใด และเพื่อเสรีไทยทั้งหลายจะได้รับรู้ไว้ด้วยว่า นอกจากขบวนการเสรีไทยซึ่งมหาประเทศสัมพันธมิตรสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ให้ความร่วมมือแล้ว ยังมีคณะอื่นที่เป็นผู้นำมวลราษฎรไทย เพราะสหภาพโซเวียต, สหรัฐอเมริกา, อังกฤษ และจีน ซึ่งขณะนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ร่วมกับพรรคกัวมินตัง ถือว่าจีนมีรัฐบาลถูกต้องเพียงรัฐบาลเดียว ซึ่งตั้งอยู่ที่ นครจุงกิง (โจวเอินไหล เข้าร่วมในตำแหน่ง ร.ม.ต.ช่วยว่าการต่างประเทศ และกองทัพแดงของคอมมิวนิสต์ เปลี่ยนเป็นกองทัพที่ ๘ ของจีนที่ร่วมกันนั้น) ได้ตกลงกันตั้งกองบัญชาการสูงสุดขึ้นหลายเขต โดยเฉพาะย่านเอเชียอาคเนย์นั้น มอบให้ ลอร์ดเมธาแบทเทิน เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดตามข้อตกลงระหว่างกองบัญชาการสัมพันธมิตร กับข้าพเจ้ามีว่า บรรดานายทหารสัมพันธมิตรที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นได้รับความเห็นชอบจากข้าพเจ้า แต่มีบางครั้งจีนส่งพลร่มมาลงในประเทศไทยโดยไม่แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบก่อน จึงถูกตำรวจและพนักงานท้องที่ยิงตายบ้าง จับกุมบ้าง ภายหลังจึงแจ้งและขอความช่วยเหลือ

เหลือข้าพเจ้า ข้าพเจ้าจึงให้หน่วยเสรีไทย รับรองความปลอดภัย เช่น ที่บริเวณอุทัยธานี เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขบวนการเสรีไทยได้มีการชุมนุมใหญ่ และมีการเดินขบวนสวนสนามในกรุงเทพมหานคร ในการนั้น ข้าพเจ้าได้จัดให้หน่วยเสรีไทยทั่วราชอาณาจักร ส่งพลพรรคจำนวนหนึ่งของแต่ละหน่วยมาเข้าร่วม และมีได้เลือกเจาะจงเฉพาะหน่วยที่ขึ้นตรงกับขบวนการเสรีไทยเท่านั้น คือแม่หน่วยอื่นที่จัดตั้งกันต่อสู้ญี่ปุ่นเท่าที่ข้าพเจ้าทราบ ภายหลังก็ได้ให้เข้าร่วมชุมนุมและสวนสนามด้วย เพราะถือว่าเป็นการปฏิบัติรับใช้ชาติเช่นกัน เช่น หน่วยของคุณบุญผ่องฯ ที่ได้ช่วยเหลือเชลยซึ่งเป็นคนสัญชาติสัมพันธมิตรฯ ฉะนั้น ถ้าหากมีคณะใดซึ่งทำการนำมวลราษฎรไทยต่อต้านญี่ปุ่นแล้ว ก็ต้องเป็นการปฏิบัติกว้างขวางใหญ่โตยิ่งกว่าหน่วยของคุณบุญผ่องฯ ที่บริเวณนครปฐมกับกาญจนบุรี ข้าพเจ้าจึงจะต้องมีความบกพร่องมาก ที่ได้เชิญคณะนั้น เข้าร่วมชุมนุมและสวนสนามด้วย แต่ข้าพเจ้ามิได้ตั้งใจคัดค้านคณะใดเลย คือ ถ้าหากมีผู้ใดแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบในสมัยนั้น ข้าพเจ้าก็จะเชิญเข้าร่วมชุมนุมและสวนสนามด้วย เพื่อเชิดชูเกียรติคุณให้ประจักษ์ตั้งแต่ครั้งกระนั้น อันจะเป็นหลักฐานดีกว่าที่อ้างแก่ชนรุ่นหลัง และแก่นักสังคมนิยมชาวยุโรปบางคน ดังกล่าวแล้ว

อนึ่ง เมื่อค.ศ.๑๙๖๒ ข้าพเจ้าได้เห็นข้อความในสารานุกรมภาษาจีนเล่มหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนเกี่ยวกับประเทศไทยได้กล่าวไว้ว่า คณะหนึ่งเป็นผู้นำ 'ไทโกวะเหรินมิน' ต่อต้านญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยมีได้กล่าว

ถึงขบวนการเสรีไทย ข้าพเจ้าจะไม่ข้องใจถ้าหากผู้เขียนคนนั้นกล่าวเฉพาะเจาะจงเป็นรูปธรรมว่าคณะของตนนำราษฎรในท้องที่ใดต่อสู้ญี่ปุ่น แต่ผู้เขียนใช้คำว่า 'ไทโกวะเหรินมิน' คำว่า 'เหรินมิน' เป็น สมุหนาม (Collective Noun) ซึ่งตรงกับ People ฉะนั้น 'ไทโกวะเหรินมิน' จึงหมายถึง 'มวลราษฎรไทย' ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าจะนิ่งไว้ก็ทำให้ชนรุ่นหลังเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงแห่งประวัติศาสตร์ ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงได้ขอให้เจ้าหน้าที่ชั้นสูงคนหนึ่ง แห่งสำนักนายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐราษฎรจีน ช่วยสอบถามผู้ใหญ่มากมายว่า มีความเห็นอย่างไรต่อการที่มีผู้เขียนอวดอ้างเช่นนั้น เจ้าหน้าที่ชั้นสูงคนนั้นได้นำเรื่องไปเสนอผู้ใหญ่มากมาย และตอบให้ข้าพเจ้าทราบว่า ผู้ใหญ่มากมายไม่ได้รู้เห็นด้วยกับการมีผู้เขียนข้อความผิดพลาดนั้น เพราะผู้ใหญ่มากมายทราบดีว่า *ขบวนการเสรีไทย* เป็นผู้นำ 'ไทโกวะเหรินมิน' คือ *นำมวลราษฎรไทยต่อสู้ญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒* ต่อมาผู้เขียนเรื่องนั้นได้มาหาข้าพเจ้า ขอภัยที่ได้ลงเรื่องผิดพลาดไปแล้ว และรับปากว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องในการพิมพ์ต่อไป แต่เรื่องนี้ก็ยังมีผู้อ้างต่อนักสังคมนิยมชาวยุโรปคนนั้น อันทำให้ชนรุ่นหลังบางคนเข้าใจผิดอยู่อีก ในฐานะเพื่อน ข้าพเจ้าจะพยายามให้ผู้เขียนคนนั้นรีบเขียนแก้ตามที่รับปากกับข้าพเจ้าไว้นั้น

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอแนะนำคำแปลบันทึกสำหรับประธานาธิบดีรูซเวลต์ เพื่อใช้ในการเจรจากับเซอร์ซิลล์, สเตาลิน, เจียงไคเช็ค (ในฐานะแทนรัฐบาลรวมจีน) ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๔๘๘ ที่ นครยลดา อันเกี่ยวกับปัญหาประเทศไทย นั้นลงมาพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

คำแปลบันทึกของกรมกิจการปาซิฟิกภาคตะวันออกเฉียงใต้

๘๘๒.๐๑/ ๑-๑๓๔๕

กรุงวอชิงตัน ๑๓ มกราคม ๒๔๘๘

บันทึกเพื่อประธานาธิบดี

(เพื่ออาจใช้ในการเจรจากับ มร.เชอร์ชิลล์ และ จอมพลสตาลิน)

เรื่อง สถานะอนาคตของประเทศไทย

นโยบายของอังกฤษต่อประเทศไทยแตกต่างกับของเรา อังกฤษถือว่าประเทศไทย เป็นศัตรู นั้นเป็นทรรคนะของเขา

ประวัติศาสตร์การบีบบังคับของยุโรปต่อประเทศไทยและประวัติศาสตร์ยุโรปในเรื่อง การยึดเอาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ย่อมยังอยู่ในความทรงจำอย่างกระจ่างแจ้งของ ชาวเอเชีย รัฐบาลนี้ไม่สามารถมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบไม่ว่าวิธีไหนที่จะสืบเนื่องแนว นโยบายจักรวรรดินิยมสมัยก่อนสงครามแก่ประเทศไทยไม่ว่าจะปรากฏในรูปลักษณะใดก็ตาม

ภายในประเทศไทยนั้น องค์การปกครองที่เริ่มแรกได้ยอมจำนนญี่ปุ่นซึ่งเป็นผู้ร่วม มือ (กับญี่ปุ่น) อย่างเปิดเผยนั้นได้เข้าแทนที่โดยองค์การปกครอง (รัฐบาลนายควงฯ) ที่ ส่วนใหญ่อยู่ในความควบคุมของประติษฐ์ฯ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ปัจจุบัน เป็นผู้ ซึ่งได้รับความนับถือมากที่สุดคนในบรรดาผู้นำไทย และได้เป็นผู้ต่อต้านญี่ปุ่นตั้งแต่เริ่มแรก การติดต่อของฝ่ายอเมริกันได้สถาปนาขึ้นกับประติษฐ์ฯ ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง แก่งานลับของสัมพันธมิตรและเป็นผู้ซึ่งได้แสดงความปรารถนาให้ประเทศไทยเข้าสงคราม ต่อสู้กับญี่ปุ่น และประสงค์ให้กองทัพไทยรบเคียงบ่าเคียงไหล่กับฝ่ายสัมพันธมิตร

บันทึกสังเขปเกี่ยวกับผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ประติษฐ์ฯนั้น ได้แนบมา ณ ที่นี้ด้วย

(ข้าพเจ้าไม่ขอแปลบันทึกสังเขปนี้ เพราะจะเป็นการเสียดินแดนมากเกินไป)

เอกสารหลักฐานฝ่ายสัมพันธมิตรที่ได้พิมพ์เปิดเผยแล้วยังมีอีกมาก ซึ่งข้าพเจ้าจะได้นำลงพิมพ์ในหนังสือที่ข้าพเจ้าได้รวบรวมจะพิมพ์ขึ้นโดยให้ชื่อว่า 'โมฆะสงคราม' แต่การที่ข้าพเจ้าอ้างบันทึกนครยัลตันนั้น ก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงผู้นำสัมพันธมิตรทุกฝ่ายรวมทั้งนับถือสตาลินเข้าใจว่า ผู้นำแห่งมหาประเทศสัมพันธมิตรสมัยนั้นก็ได้รับการรับรองบทบาทของขบวนการเสรีไทยทั้งๆที่ขบวนการนั้นมิได้อวดอ้างว่าเป็นผู้นำราษฎรไทยต่อผู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานหนึ่ง ควรสังเกตไว้ด้วยว่าถ้าหากจีนและสตาลินไม่รับรองขบวนการเสรีไทยแล้ว ก็คงจะคัดค้านการสมัครของประเทศไทยเพื่อเป็นสมาชิกของสหประชาชาติ เมื่อค.ศ. ๑๙๔๗ จนถึงที่สุด เพราะอีกหลายประเทศก็ถูกคัดค้านและต้องรอคอยมาอีก ๑๐ กว่าปี จึงได้เป็นสมาชิกสหประชาชาติ

นอกจากปัญหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยแล้ว ชนรุ่นหลังที่ต้องการศึกษาถึงแนวทางการปฏิบัติขององค์การที่อยู่นอกขบวนการเสรีไทยและแนวทางของขบวนการเสรีไทยก็ควรสอบถามผู้อ้างว่าองค์การนั้นๆมีแนวทางอย่างไรที่จะนำไปสู่ปัญหาสำคัญ ๒ ประการ คือ

ประการที่ ๑ ข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนว่ารัฐบาลไทยภายใต้จอมพลพิบูลย์ได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกาและได้ก่อสถานะสงครามโดยไม่ประกาศสงครามกับประเทศจีน โดยส่งกองทหารไปขับไล่ทหารจีนในรัฐฉาน กับส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในมณฑลยูนนานใต้ อีกทั้งได้รับการรับรองรัฐบาลมานจูเกะ กับรับรองรัฐบาลจีน ภายใต้หวังจิงไว

ในการนั้น รัฐบาลจีนได้ประกาศเปิดเผย ถ้อยมีสถานะสงครามเกิดขึ้นระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย ยิ่งกว่านั้นคณะกรรมการฝรั่งเศสเสรี ได้แถลงไม่รับรองการที่รัฐบาลของจอมพลเป่แดง ได้ตกลงโอนดินแดนพระตะบองให้แก่ไทยโดยญี่ปุ่นเป็นผู้บีบบังคับ และถือว่าสถานะสงครามระหว่างฝรั่งเศสกับไทยคงมีอยู่ นับตั้งแต่รัฐบาลโซเวียตถือว่าเป็นพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ, จีน

การนำมวลราษฎรไทยต่อผู้ญี่ปุ่นนั้น องค์การนำจะต้องนึกถึงความรับผิดชอบต่อมวลราษฎรว่า ถ้ามิได้จัดตั้งเป็นขบวนการให้สัมพันธมิตรรับรองแล้ว เพียงแต่การท้าวินาศกรรมอย่างเดียวจะเป็นการทำให้สัมพันธมิตรยอมเลิกสถานะสงครามและรับรองความเป็นเอกราชของประเทศไทยหรือไม่ ชนรุ่นหลังที่ใช้สติปัญญาตามสามัญสำนึกอันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของมนุษยชาติ ก็ย่อมเห็นได้ว่า การนำมวลราษฎรต่อผู้ญี่ปุ่นผู้รุกรานนั้นมีใช่จะทำเพียงลอบยิงทหารญี่ปุ่นเหมือนการเล่นล่าสัตว์ ขบวนการเสรีไทยจึงมีแนวทางการเมืองโดยทำการตกลงกับรัฐบาลอังกฤษ, สหรัฐอเมริกา และจีน ให้รับรองขบวนการเสรีไทยว่าเป็นองค์การแทนปวงชนไทย และให้สัมพันธมิตรรับรองความเป็นเอกราชของประเทศไทย มิฉะนั้นสัมพันธมิตรชาติใดจะยอมเลิกสถานะสงครามกับไทย โดยมีองค์การนำมวลราษฎรที่สัมพันธมิตรไม่รับรอง

ประการที่ ๒ เกี่ยวกับวินัยในการทำสงครามร่วมกันกับสัมพันธมิตรนั้น ชนรุ่นหลังที่ใช้สามัญสำนึกก็อาจเข้าใจได้ว่า สัมพันธมิตรยอมมีแผนยุทธศาสตร์ร่วมกัน กอง

บัญชาการสูงสุดแต่ละเขตก็ต้องดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ใหญ่เพื่อให้การประสานกันโดยมิใช่ต่างเขตต่างทำการเป็นอิสระ เพราะถ้ากองบัญชาการแห่งหนึ่งทำการรบสุดแต่แต่ตนเห็นสมควรแล้ว ก็อาจทำการล่าหน้าหรือล่าช้ากว่าที่แผนยุทธศาสตร์กำหนดไว้ ซึ่งจะนำไปสู่ความพ่ายแพ้ได้ เมื่อกองบัญชาการแต่ละเขตรับแผนยุทธศาสตร์ใหญ่มาแล้ว ก็สามารถวางแผนยุทธศาสตร์ย่อยของแต่ละเขตและภายในเขตก็มอบหมายงานให้หน่วยต่างๆเป็นรายๆไป ซึ่งแต่ละหน่วยก็ต้องอยู่ในวินัยที่จะไม่ทำการใดที่ล่าหน้าหรือล่าหลังแม้ข้าพเจ้าได้แจ้งไปยังกองบัญชาการสัมพันธมิตรว่า ขบวนการเสรีไทยพร้อมที่จะลุกขึ้นต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยแล้ว แต่สัมพันธมิตรก็ได้ทัดทานไว้ว่า ให้อรอเมื่อถึงโอกาสที่จะแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบเช่นหน่วยเสรีไทยที่ชุมพรและคอคอดกระ ที่รับมอบหมายหน้าที่ดังกล่าวแล้วนั้น ถ้าฝืนลงมือทำการต่อสู้ญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยก่อนถึงโอกาสที่สัมพันธมิตรแจ้งมาแล้ว ก็จะทำให้แผนการของสัมพันธมิตรที่จะยกพลขึ้นที่ชายฝั่งไทยตอนใต้ต้องเสียหาย ข้าพเจ้าไม่ทราบว่ามีใครทำการใดที่อยู่นอกขบวนการเสรีไทยได้รับมอบหมายมาจากสัมพันธมิตรอื่นใดที่ไม่รักษาวินัย ซึ่งตกลงระหว่างสัมพันธมิตรด้วยกัน จนรุ่นหลังย่อมเห็นว่า ไม่มีสัมพันธมิตรชาติใดที่จะละเมิดวินัยเพียงขั้นต่ำดังกล่าวนี้

ข้าพเจ้าขอย้อนกล่าวถึงคุณเจียบฯ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เสร็จสิ้นแล้ว ว่ากรมตำรวจได้เปลี่ยนอธิบดีคนใหม่ ซึ่งได้ส่งย้ายคุณเจียบฯ จากตำแหน่งผู้บังคับกองตำรวจจังหวัดชุมพรมาเป็นผู้บังคับกองตำรวจจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ คุณเจียบฯ จึงได้มาหาข้าพเจ้าปรารภว่าการที่ไปเป็นผู้บังคับกองตำรวจจังหวัดชุมพรนั้น ก็เพื่อปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษเกี่ยวกับขบวนการเสรีไทย ฉะนั้นจึงขอให้ข้าพเจ้าช่วยให้ได้กลับมาประจำในกองตำรวจสันติบาลตามสังกัดเดิม ข้าพเจ้าจึงได้ขอร้องอธิบดีกรมตำรวจคนใหม่ให้พิจารณาตามความเป็นธรรมที่เหมาะสม อธิบดีกรมตำรวจพิจารณาแล้วจึงได้ส่งย้ายคุณเจียบฯ มาประจำกองตำรวจสันติบาล ขณะนั้นได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๔๘๙ ซึ่งให้เสรีภาพบริบูรณ์แก่ปวงชนชาวไทยในการเลือกถือลัทธินิยมใดๆ ในสมาคมและในการตั้งพรรคการเมือง ฯลฯ ฉะนั้นฝ่ายกรรมกรจึงมีสิทธิ์กระทำการเคลื่อนไหวเรียกร้องค่าแรงและสวัสดิการ ข้าพเจ้าจึงได้ขอให้อธิบดีกรมตำรวจมอบหมายงานพิเศษให้แก่คุณเจียบฯ เพื่อช่วยเหลือกรรมกรที่เรียกร้องค่าแรงและสวัสดิการจากนายจ้างซึ่งเป็นธรรมดาที่นายจ้างก็ไม่ยอมตกลงง่าย ๆ ฉะนั้น คุณเจียบฯ จึงได้ไปช่วยกรรมกรเจรจากับนายจ้างเป็นผลสำเร็จหลายราย อาทิ กรรมกรโรงงานเบียร์ของบริษัทบุญรอด, กรรมกรโรงเลื่อยไม้ ฯลฯ และช่วยเหลือกรรมกรในงานชุมนุมใหญ่ แห่งวันกรรมกรสากล (๑ พฤษภาคม ๒๔๙๐) เป็นครั้งแรกในประเทศไทย คุณเจียบฯ จึงได้เปลี่ยนจิตสำนึกจากการเป็นนายตำรวจของฝ่ายนายทุน มาเป็นนายตำรวจของฝ่ายกรรมกร และได้ทำการต่อต้านพวกที่มีซากทศณะทาสกับทศณะคักดินา ซึ่งพยายามที่จะฟื้นฟูระบบถอยหลังเข้าคลองขึ้นมาอีก ฉะนั้นเมื่อพวกปฏิกริยาทำรัฐประหารขึ้นในวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ จึงในบรรดาคำสั่งแรกของคุณนั้น ได้มีคำสั่ง

ฉบับหนึ่งปลดคุณเฉียบออกจากตำแหน่งประจำการคุณเฉียบพร้อมด้วยผู้เคยอยู่ใต้บังคับบัญชาบางคน อาทิ คุณเทพวิฑูรย์ นุชเกษม ส.ต.ท. ชม แสงเงิน ฯลฯ จึงได้ไปขอลี้ภัยอยู่กับข้าพเจ้าที่บ้านพักของกรมนาวิกโยธินสัตหีบโดยพล.ร.ด. ทหาร ข้าราชการ ได้กรุณาต้อนรับข้าพเจ้าและผู้ติดตามให้พักอาศัยเพื่อลี้ภัยรัฐประหารนั้น

ต่อมาข้าพเจ้าได้ออกจากสัตหีบเพื่อไปลี้ภัยที่สิงคโปร์ โดยความช่วยเหลือของนาวาเอก สเตรตฟอร์ด เดนนิส ผู้ช่วยทูตทหารเรืออังกฤษ ซึ่งได้ติดต่อกับเอกอัครราชทูตอังกฤษและเอกอัครราชทูตอเมริกัน ซึ่งได้มอบให้นาวาเอกการ์เดส นำเรือเร็วไปส่งข้าพเจ้าขึ้นเรือบรรทุกน้ำมันอังกฤษที่อ่าวสยาม เพื่อเดินทางต่อไปยังสิงคโปร์ แต่คุณเฉียบกับผู้ติดตามยังคงพักอาศัยอยู่ที่สัตหีบชั่วระยะเวลาหนึ่งครั้นแล้วคุณเฉียบกับผู้ติดตามก็ได้เดินทางไปสิงคโปร์ เมื่อถึงสิงคโปร์แล้ว คุณเฉียบได้รายงานตัวต่อตำรวจสิงคโปร์ ขอลี้ภัยการเมือง ในขั้นแรกนายตำรวจสันติบาลสิงคโปร์ได้มาพบข้าพเจ้าแจ้งว่า เขามีความยินดีมากที่จะขอให้คุณเฉียบทำงานเป็นนายตำรวจที่สิงคโปร์ แต่อีกไม่กี่วันต่อมาตำรวจสิงคโปร์ก็ได้จับตัวคุณเฉียบกับ ส.ต.ท. ชม แสงเงิน โดยอ้างว่า รัฐบาลไทย (รัฐบาล ควง อภัยวงศ์) ได้ขอให้ส่งตัวคุณเฉียบกับ ส.ต.ท. ชม กลับประเทศไทยในข้อหาว่าเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย แต่ความจริงนั้น ตำรวจของรัฐบาลประชาธิปไตยต้องการจะเอาตัวบุคคลทั้งสองไปเป็นผู้ต้องหาว่าลอบปลงพระชนม์รัชกาลที่ ๘ ดังที่ปรากฏในบันทึกพระยาศรยุทธเสนีย์ว่า ขณะนั้นพระพิณจขนาดดี และหลวงแผ้วพาลชน นายตำรวจ

ทั้งสองกำลังเกลี้ยกล่อมที่จะให้พระยาศรยุทธเสนีย์ให้การปรับปรำบุคคลซึ่งพรรคประชาธิปัตย์ถือว่าเป็นปรักษ์ของเขา เช่น นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ฯลฯ อันเป็นการแก้แค้นทางการเมือง โดยอาศัยกรณีสวรรคตมาเป็นเครื่องบังหน้า คุณเฉียบ กับ ส.ต.ท. ชมฯ ต้องถูกขังอยู่หลายวันที่กองตำรวจสิงคโปร์ เพราะฝ่ายรัฐบาลไทยขอผลัดเวลาส่งหลักฐานมา เมื่อตำรวจสิงคโปร์ได้เอกสารที่ฝ่ายรัฐบาลไทยอ้างว่าเป็นหลักฐานแท้จริงตามข้อหาที่ส่งมาจึงได้ปล่อยตัวคุณเฉียบฯ กับ ส.ต.ท. ชมฯ ขึ้นศาลสิงคโปร์ให้พิจารณา ขณะนั้นสิงคโปร์เป็นอาณานิคมอังกฤษ ศาลสิงคโปร์จึงเป็นศาลของอังกฤษ ซึ่งมีผู้พิพากษาเป็นคนอังกฤษ ในวันพิจารณาดำรวจสิงคโปร์ได้นำกงสุลไทยประจำสิงคโปร์เป็นพยานให้การรับรองว่าเอกสารที่ตำรวจยื่นต่อศาลนั้นเป็นเอกสารของรัฐบาลไทย ครั้นแล้วผู้พิพากษาอังกฤษจึงได้หยิบสำนวนชูขึ้นกล่าวว่า *"Nothing, so discharge these two persons"* แปลว่า *"ไม่มีอะไรเลย, ดังนั้นจึงปล่อยบุคคลทั้งสองให้พ้นข้อหาไป"*

เมื่อคุณเฉียบฯ ได้เป็นอิสระแล้ว รัฐบาลสิงคโปร์ไม่ยอมให้ลี้ภัยอยู่ที่สิงคโปร์เพราะเกรงว่าจะทำให้รัฐบาลไทยไม่พอใจ เนื่องจากเวลานั้นสิงคโปร์ต้องการข่าวสารที่กำลังขาดแคลนอยู่จากรัฐบาลไทย คุณเฉียบฯ กับ ส.ต.ท. ชมฯ จึงเดินทางไปอาศัยอยู่ที่เกาะหนึ่งของอินโดนีเซีย ขณะนั้นเป็นอาณานิคมของฮอลันดา คุณเฉียบฯ กับ ส.ต.ท. ชมฯ ได้รับความลำบากมาก ต้องหาเลี้ยงชีพด้วยการช่วยชาวประมงทำการจับปลา

ส่วนข้าพเจ้ากับผู้ติดตามบางคน ได้ออกเดินทางจากสิงคโปร์ไปประเทศจีน ขณะที่รัฐบาลเจียงไคเช็คยังอยู่บนผืนแผ่นดินใหญ่ของจีน ข้าพเจ้าอยู่ในประเทศจีนประมาณ ๗ เดือนเศษก็เล็ดลอดกลับมาประเทศไทย เพื่ออำนาจการขบวนการ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ เมื่อข้าพเจ้ากับขบวนการนั้นพ่ายแพ้แล้ว ข้าพเจ้าได้หลบอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๖ เดือน แล้วเดินทางออกจากประเทศไปยังฮ่องกง เปลี่ยนเรือจากฮ่องกงไปยังเมืองซิงเตา ซึ่งอยู่ในเขตยึดครองของกองทหารปลดแอกจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และได้รับการต้อนรับจากพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมือง และได้เชิญข้าพเจ้าไปร่วมในงานสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยของราษฎรจีนในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๒

ฝ่ายคุณเฉียบขกับชม ได้อาศัยเรือใบหาปลาของคนจีนจากเกาะแห่งหนึ่งของอินโดนีเซียไปยังเกาะไหหลำ ขณะนั้นฝ่ายก๊กมินตั๋งยังยึดครองอยู่ คุณเฉียบขกับชมพักอยู่ที่เกาะไหหลำ แล้วมาฮ่องกง ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสาธารณรัฐราษฎรจีนเพื่อขอลี้ภัยไปอยู่กับข้าพเจ้าในสาธารณรัฐราษฎรจีน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วคุณเฉียบขกับชมก็ได้เดินทางไปอยู่กับข้าพเจ้าที่ปักกิ่ง เป็นเวลาประมาณ ๗ ปี แล้วคุณเฉียบขกับชมฯ จึงเดินทางกลับประเทศไทย

ในระหว่างอยู่กับข้าพเจ้าที่ปักกิ่งนั้น คุณเฉียบขเป็นผู้มีความอุตสาหะขยันหมั่นเพียรในการศึกษาหาความรู้ในวิทยาศาสตร์สังคม และในการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงตนเองแก้ไข

ซากความคิดเก่า โดยปรารถนาให้เกิดจิตสำนึก ยืนหยัดในชนชั้นวรรณะกรรมกรและชาวนาที่เป็นพันธมิตรสำคัญของกรรมกร

ในการศึกษาทางทฤษฎีนั้น เนื่องจากคุณเฉียบขไม่มีความรู้ภาษาจีนเพียงพอ ฉะนั้นนอกจากอาศัยบทความบางเรื่อง ซึ่งล่ามได้ ช่วยแปลจากภาษาจีนมาเป็นภาษาไทยแล้วก็ได้อาศัยตำราที่พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ โดยที่คุณเฉียบขได้เคยศึกษาภาษาอังกฤษจนสำเร็จชั้นมัธยม ๘ แห่งโรงเรียนบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งสมัยนั้นมีอาจารย์ที่เป็นคนอังกฤษสอนภาษาอังกฤษอยู่ และคุณเฉียบขเป็นผู้สอบไล่ได้เป็นที่ ๑ จึงมีความรู้ภาษาอังกฤษเป็นพื้นฐานอยู่ เมื่อได้มาอยู่ในประเทศจีนก็ได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมประกอบกับทฤษฎีวิทยาศาสตร์สังคม โดยเริ่มจากการแปลบทความทางทฤษฎีจากง่ายไปสู่ยาก เป็นลำดับ แล้วส่งให้ข้าพเจ้าช่วยตรวจแก้ ต่อมาอีก ๓-๔ ปี คุณเฉียบขก็สามารถแปลตำราวิทยาศาสตร์สังคมจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้หลายเรื่อง โดยที่คุณเฉียบขมีความจำแม่นยำ ฉะนั้นบางครั้งข้าพเจ้าลืมนำเรื่องใดมิกกล่าวไว้ในหนังสือหน้าใด คุณเฉียบขก็ได้ช่วยข้าพเจ้าพลิกหน้านั้นมาให้ข้าพเจ้าดูได้

คุณเฉียบขได้ปรารถนาว่า ตนเองเคยเป็นนายตำรวจซึ่งอยู่ในชนชั้นปกครอง ฉะนั้นจึงจำต้องพยายามแก้ไขความเคยชินเดิมของตน โดยให้เกิดจิตสำนึกในชนชั้นวรรณะกรรมกรและชาวนาที่เป็นพันธมิตรสำคัญ ทั้งในทางทฤษฎีและสมานกับการปฏิบัติ เพราะผู้ที่ศึกษาแต่ทางทฤษฎีอย่างเดียวโดยไม่มี การ

ปฏิบัติที่สมานด้วย ก็ยังไม่เป็นการพอเพียงที่จะก่อให้เกิดจิตสำนึกในชนชั้นวรรณะกรรมกรและชาวนาได้ คือ จะเป็นแต่เพียงรู้ทฤษฎีแต่ปฏิบัติจริงไม่ได้ ดังนั้น คุณเฉียบฯจึงได้ขอร้องทางการจีน เพื่อไปเป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมจีน แต่ทางจีนเห็นว่าให้รอไปเมื่อมีโอกาสเหมาะสมแล้วจะพิจารณาช่วยเหลือได้ เมื่อคุณเฉียบฯได้รอกอยมาระยะหนึ่งยังมีได้ทำงานเป็นกรรมกร จึงได้ขออนุญาตทางจีนให้เปลี่ยนวิธีปฏิบัติในการรับรอง ซึ่งทางจีนได้รับรองเข้าพเจ้ากับผู้ติดตามในฐานะแขกพิเศษมีอาหารรับประทานอุดมสมบูรณ์นั้น โดยคุณเฉียบฯ ขอรับประทานอาหารเหมือนพลทหารและเจ้าหน้าที่ผู้อารักขา คือมีกับข้าวอย่างเดียว ทางจีนก็อนุญาตให้คุณเฉียบฯรับประทานอาหารเหมือนพลทหารและเจ้าหน้าที่ผู้อารักขาได้เฉพาะวันอาทิตย์เท่านั้น ส่วนวันอื่นๆขอให้รับประทานอย่างแขกพิเศษตามเดิม

โดยปกตินอกจากฤดูหนาวแล้ว ข้าพเจ้ากับคุณเฉียบฯ ได้ไปเยือนชาวนาชาวไร่ในบริเวณใกล้กำแพงเมืองปักกิ่งเสมอ เพื่อไปศึกษาวิธีทำนาทำไร่ของคนจีน ซึ่งทำให้เกิดความรู้ในทางปฏิบัติหลายอย่าง และทำตนเป็นมิตรกับชาวนาชาวไร่ ซึ่งพวกเขาก็ได้ให้การต้อนรับแก่เราเป็นอย่างดี นอกจากมีล่ามติดตามไปด้วยเพื่อช่วยแปลแล้ว หลายครั้งข้าพเจ้ากับคุณเฉียบฯก็ไปกับผู้อารักขาโดยไม่มีล่าม ในการนั้นก็ได้อาศัยคุณเฉียบฯเป็นล่าม เพราะแม้ว่าคุณเฉียบฯไม่รู้หนังสือจีน แต่ก็เป็นผู้ที่พูดภาษาจีนกลางพอเข้าใจกับกรรมกรและชาวนาได้ คือ คุณเฉียบฯใช้วิธีทำพจนานุกรมโดยสอบถามทหารและผู้อารักขา

ว่าวัตถุสิ่งนั้นและอาการกิริยาเช่นนั้น คนจีนออกสำเนียงว่าอะไรก็จดสำเนียงของคำนั้นไว้ด้วยอักษรวิธีไทย

ใน พ.ศ. ๒๔๙๙ ใกล้กับการฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ คุณเฉียบฯกับชมฯปรารถนา กลับสู่ประเทศไทยเพื่อเตรียมตัวอุปสมบทในโอกาสฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษนั้น จึงได้ส่งจดหมายลงทะเบียนตรงไปยังนายกรัฐมนตรีจีน ขออนุญาตเดินทางกลับประเทศไทยอย่างเปิดเผย ทางจีนก็ได้ช่วยเหลือคุณเฉียบฯกับชมฯเดินทางจากปักกิ่งไปถึงฮ่องกงแล้วขึ้นเครื่องบินจากฮ่องกงไปลงสนามบินดอนเมือง ณ ที่นั้นฝ่ายตำรวจไทยได้มาคอยต้อนรับอยู่แล้ว นำตัวคุณเฉียบฯกับชมฯไปขังไว้ที่กองตำรวจสันติบาล โดยแจ้งข้อหาหมายหลายกระทงรวมทั้งข้อหาขบถภายในและภายนอกราชอาณาจักร ตำรวจได้ทำการสอบสวนและขออนุญาตศาลฝากขังต่อไปหลายครั้ง แล้วได้ส่งสำนวนไปยังกรมอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลกรมอัยการได้พิจารณาแล้วว่าเห็นว่าหลักฐานที่ตำรวจส่งมานั้นไม่เป็นการเพียงพอที่จะฟ้องร้องคุณเฉียบฯกับชมฯเป็นจำเลยต่อศาลได้ จึงได้ส่งสำนวนมาให้กรมตำรวจสอบสวนต่อไปอีก แต่กรมตำรวจก็ไม่สามารถสอบสวนหาหลักฐานเพิ่มเติม จึงไม่คัดค้านความเห็นของกรมอัยการ คุณเฉียบฯกับชมฯ จึงได้รับการปล่อยให้เป็นอิสระพ้นจากข้อหาทุกสำนวน

ครั้นแล้วคุณเฉียบฯกับชมฯได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดสุทัศน์ เมื่อออกพรรษาแล้วลาสิกขาบทเป็นฆราวาสต่อไป คุณเฉียบฯจึงได้เตรียมก่อตั้งพรรคเสรีอารยเมตไตรยขึ้น

มีผู้เขียนกระแหนะกระแหนะคุณเฉียบฯ แม้ไม่นานมานี้ ข้าพเจ้าก็ได้เห็นบางบทความ

ที่มีผู้กระแหนะกระแหนะคุณเฉียบฯที่เปลี่ยนนามสกุลจาก ‘ชัยสงค์’ มาเป็น ‘อัมพุนันทน์’ และการที่คุณเฉียบฯ ได้ขอพระราชทานเวนคืนยศนายร้อยตำรวจเอก โดยผู้กระแหนะกระแหนะเขม่นคุณเฉียบฯ ที่ทำการล้าหน้าหลายเรื่อง

เหตุที่คุณเฉียบฯขอเปลี่ยนการใช้นามสกุล เพราะคุณเฉียบฯเห็นว่า ในการที่ตนยอมเสียสละทำภารกิจทางการเมืองเพื่อรับใช้ชาติและราษฎร อาจกระทบถึงผู้ใช้นามสกุล ‘ชัยสงค์’ อันเป็นนามสกุลของบิดาบุญธรรมของคุณเฉียบฯ ฉะนั้นจึงเปลี่ยนจากนามสกุลนั้นมาใช้นามสกุล ‘อัมพุนันทน์’ อันเป็นนามสกุลโดยกำเนิดของคุณเฉียบฯ ส่วนการที่ขอพระราชทานเวนคืนยศนายร้อยตำรวจเอกนั้น ก็มีมูลสืบมาจากคุณเฉียบฯ ทราบว่าในการประชุมกรรมการสากลที่ปักกิ่ง ในค.ศ.๑๙๔๙ นั้น องค์การกรรมกรหนึ่งแห่งประเทศไทยได้ส่งนายร้อยตำรวจตรี วาศ สุนทรจามร ไปเป็นผู้แทนกรรมกรไทย เมื่อสำนักเลขาธิการกรรมกรสากลทราบว่ นายร้อยตำรวจมาเป็นผู้แทนกรรมกรไทยก็เกิดฉงนขึ้นมาว่า นายตำรวจกับกรรมกรนั้นไปด้วยกันไม่ได้ แต่ภายหลังเขาทราบว่านายร้อยตำรวจ

าศชนั้น ได้ลาออกจากตำรวจนานแล้วและเขียนหยุดในกรรมกรจริง เขาจึงไม่ขัดข้องให้คุณวาศฯเป็นตัวแทนกรรมกรไทยในที่ประชุม คุณเฉียบฯจึงเห็นว่า เมื่อตนยื่นหยุดในชนชั้นวรรณะกรรมกรแล้วก็ไม่เสียตายยศนายตำรวจ และไม่ต้องการให้รัฐบาลบรรจุนเข้าประจำการเป็นตำรวจตามสิทธิที่ควรมี ฉะนั้นจึงขอพระราชทานเวนคืนยศนายร้อยตำรวจเอก ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตตามความประสงค์ของคุณเฉียบฯ

คุณเฉียบฯได้ดำเนินจัดตั้งสหภาพแรงงานหลายอาชีพ ภาพิได้การนำของพรรคศรีอารยเมตไตรย ตนเองกับคณะได้แต่งกายอย่างกรรมกร คือ ใช้กางเกงผ้าและเสื้อเชิร์ตสีน้ำเงินแก่ กรรมกรหลายคนก็นิยมชมชอบ แต่บุคคลในชนชั้นวรรณะอื่นก็ไม่ชอบ บางคนก็เขม่นว่าคุณเฉียบฯทำล้าหน้าเกินไป

คุณเฉียบฯดำเนินงานเพื่อกรรมกรอยู่ได้จนถึง พ.ศ.๒๕๐๑ ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ฯ ทำรัฐประหารที่เรียกเองว่า ‘ปฏิวัติ’ แล้วจับคุณเฉียบฯไปคุมขังไว้ที่เรือนจำลาดยาว ชนิด ‘ขังทั้ง’ ตามที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น

มรณกรรมของคุณเฉียบฯทำให้ครอบครัวญาติมิตร รวมทั้งข้าพเจ้ากับภรรยา มีความเสียใจและอาลัยเป็นอันมาก คุณเฉียบฯเป็นมิตรคนหนึ่งชื่อสัตย์ของข้าพเจ้ากับภรรยาตลอดมา ยิ่งในคราวที่เราตกทุกข์ได้ยาก คุณเฉียบฯก็มีได้ทอดยอยู่ในอุดมคติและความรักกับความนับถือที่มีต่อเราทั้งสอง

โอกาสนี้ ข้าพเจ้าและภรรยาขอตั้งจิตอธิษฐานให้ผลานิสงส์แห่งกุศลกรรมซึ่งคุณเฉียบฯ อัมพุนันทน์ ได้อุทิศตนรับใช้ชาติและราษฎรทั้งปวง โปรดบันดาลให้เกียรติประวัติของคุณเฉียบฯดำรงคงอยู่ชั่วกาลนาน และขอให้คุณเฉียบฯสู่สัมปรายภพด้วยสุคติทุกประการ เทอญ

ชานกรุงปารีส
๑๐ พ.ค. ๒๕๑๗

